

<b>Adroddiad i'r</b>	<b>Pwyllgor Craffu Perfformiad</b>
<b>Dyddiad y cyfarfod</b>	<b>27 Ionawr 2022</b>
<b>Aelodau / Swyddog Arweiniol</b>	<b>Cynghorydd Tony Thomas (Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau)/a'r Cynghorydd Bobby Feely (Aelod Arweiniol Lles ac Annibyniaeth) / Angela Loftus (Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai)</b>
<b>Awdur yr Adroddiad</b>	<b>Jane Abbott (Uwch Swyddog Cynllunio Strategol a Thai)</b>
<b>Teitl</b>	<b>Cynnydd ar gyflawni Strategaeth Tai a Digartrefedd Sir Ddinbych</b>

## 1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. [Strategaeth Tai a Digartref Sir Ddinbych](#) a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar 8 Rhagfyr 2020. Mae [crynodedb](#) o'r strategaeth wedi'i gynnwys yn **Atodiad A** ac mae tabl yn nodi cynnydd y Cynllun Gweithredu wedi'i atodi yn **Atodiad B**.

## 2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. I edrych ar y cynnydd sydd wedi'i wneud hyd yma i gyflawni'r Strategaeth Tai a Digartrefedd a Chynllun Gweithredu a gymeradwywyd gan y Cyngor Sir ar 8 Rhagfyr 2020.

## 3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Pwyllgor Craffu yn nodi'r adroddiad, yn gwneud sylwadau ac yn parhau i fonitro cyflawniad y Cynllun Gweithredu Strategaeth Tai a Digartrefedd.

## 4. Manylion yr Adroddiad

### Cefndir

- 4.1 Mae Strategaeth Tai a Digartrefedd Sir Ddinbych yn goson gweledigaeth a nodau'r Cyngor ar gyfer tai yn y Sir ar gyfer y cyfnod 2021-2026. Mae'n ddogfen corfforaethol

bwysig i'r Cyngor ac yn darparu'r fframwaith i bob swyddogaethau sy'n berthnasol i dai a digartrefedd y Cyngor (preifat a chyhoeddus). Mae'r Strategaeth wedi'i gosod o fewn fframwaith y Cynllun Corfforaethol fel y nodir yn 5.1 ac wedi'i leoli ochr yn ochr â'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI). Mae'r Strategaeth gyfredol yn nodi 6 "Thema" er mwyn targedu meysydd blaenoriaeth i'w gweithredu:

- Mwy o gartrefi i ddiwallu'r angen a'r galw lleol;
- Creu cyflenwad o dai fforddiadwy;
- Sicrhau cartrefi diogel ac iach;
- Atal a Rhoi Diwedd ar Ddigartrefedd yn Sir Ddinbych
- Cartrefi a chymorth i bobl ddiamddiffyn;
- Hyrwyddo a chefnogi cymunedau.

4.2 Mae'r Grŵp Tai a Digartrefedd Strategol (SHHG) yn goruchwylio cyflawni'r Cynllun Gweithredu, sydd yn cael ei gadeirio ar y cyd gan yr Aelodau Arweiniol, Cynghorwyr Tony Thomas a Bobby Feeley sydd â chyfrifoldeb am gyflawni'r Strategaeth Tai a Digartrefedd. Mae Aelodau o'r Grŵp yn cynnwys yr Aelodau Arweiniol hynny â chyfrifoldeb am ardal o dai neu digartrefedd o fewn eu portffolios, Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol a'r Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai.

4.3 Mae'r Grŵp yn cyfarfod bob chwarter ac yn monitro ac adolygu cynnydd, gyda mewnbwn gan wahanol Benaethiaid Gwasanaeth a swyddogion sydd yn rhan o gyflawni camau gweithredu unigol. Unrhyw faterion posibl i fodloni targedau yn cael eu nodi cyn gynted â phosibl. Yn ogystal, mae'r Grŵp yn goruchwylio dyraniad Grant Tai Cymdeithasol sydd yn cael ei ddyrannu'n flynyddol gan Lywodraeth Cymru i helpu i ddwyn ymlaen datblygiad tai fforddiadwy gan Gymdeithasau Tai ac Awdurdodau Lleol, ac ar hyn o bryd mae'n oddeutu £7 miliwn y flwyddyn. Mae'r cyllid yn cael ei reoli'n lleol gan y Cyngor.

4.4 Mae'r Strategaeth yn cyd-fynd â'r Cynllun Gweithredu 40 pwynt. Mae'n nodi cyfrifoldebau mewn mwy o fanylder o'r timau perthnasol o fewn y Cyngor, a sut ydym yn gweithio gyda phartneriaid i helpu i gyflawni gweledigaeth y Cyngor i dai a digartrefedd. Mae'r Strategaeth yn ddogfen fyw ac mae camau gweithredu yn cael eu hychwanegu fel mae gwaith yn mynd rhagddo ac eraill wedi eu cwblhau. Mae gan y Strategaeth Tai a Digartrefedd hyd bywyd o bum mlynedd (2021 – 2026) a bydd angen ei hadolygu yn 2026.

## **Meysydd allweddol o gynnydd**

4.5 Mae'r Cynllun Gweithredu wedi cael ei fonitro ym mhob cyfarfod o'r SHHG, er cafodd ei gydnabod bod y Strategaeth wedi cael ei mabwysiadu'n ddiweddar a bod cyfyngiadau o ran arferion gwaith oherwydd y pandemig, roedd y gwaith wedi cael ei gyfyngu i ddechrau, dechreuodd adolygiadau manwl o'r themâu yn chwarter tri. Mae'r tri thema cyntaf wedi cael eu hadolygu. Dyma uchafbwyntiau o'r hyn sydd wedi cael ei gyflawni o'r themâu hyn:

- Cofnod orau o 439 o dai newydd wedi cwblhau yn y cynllun tai, sydd yn cyfrannu at y canlyniad tai fforddiadwy blynyddol uchaf wedi'i gyflawni gan Gyngor Sir Ddinbych o 174 uned fforddiadwy.
- Lansio a hyrwyddo Gwasanaeth Paru Cartrefi Gwag, sydd wedi cynhyrchu diddordeb cadarnhaol.
- Drafft wedi'i gymeradwyo gan y Cabinet a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru o'r Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr.
- Eleni am y tro cyntaf mae Cyngor Sir Ddinbych wedi cael mynediad at £1.4 miliwn o Grant Tai Cymdeithasol ar gyfer 2021/22, a mynediad at gynnig i rannu cyllid SHG o £7 miliwn ar gyfer 2022/23 a 2023/24.
- Mae gwaith wedi dechrau ar yr adeilad newydd anheddau'r Cyngor ym Mhrestatyn a Dinbych, a disgwylir y byddant wedi cwblhau erbyn mis Ebrill 2022.
- Datblygu Strategaeth Asedau Tai y Cyngor drafft yn diffinio dyheadau'r Awdurdod i ddatblygu a chynnal a chadw gan gynnwys ymrwymadau digarbon.
- Adolygu portffolio stoc Cyngor Sir Ddinbych i gael mynediad at hyfywedd i addasu i fodloni anghenion o ran tai yn y dyfodol.
- Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi arwain ar wella monitro cyllid SHG gyda Llywodraeth Cymru – gam symleiddio monitro ac adrodd, a gwella dadansoddiad o Ddarpariaeth Dai ledled Cymru.
- Gwybodaeth fanwl ar anghenion yn cael ei ddarparu i geisiadau cynllunio i gynorthwyo gyda gwneud penderfyniadau.
- Mae Rhentu Doeth Cymru wedi ei weithredu'n llwyddiannus yn Sir Ddinbych.
- Archwiliadau o bob eiddo yn cael i nodi gan y tîm Digartrefedd i ddinasyddion, cyn rhoi tenantiaethau.

- Datblygu polisi dirwyon a gweithdrefnau ar gyfer peidio ag ymgysylltu na chydymffurfio gyda'r Isafswm Safonau Effeithlonrwydd Ynni (MEES).
- Trwyddedu ychwanegol o'r cynllun Tai Amlfeddiannaeth wedi ymestyn i gynnwys Prestatyn, Dinbych a Llangollen.
- Datblygu Strategaeth Benthycy Cyfrif Refeniw Tai newydd sydd yn ystyried y newidiadau i ganiatáu lefelau benthycy a chapio i fwyhau cyfleoedd i raglenni datblygu a chynnal a chadw tai.
- Datblygu cynllun busnes 30 mlynedd yn cynnwys datblygiad newydd a rhaglenni cynnal a chadw cyfalaf.

4.6 O'r 40 cam gweithredu a nodwyd, mae 9 wedi'i gynnwys mewn darpariaeth gweithredol fel 'busnes yn ôl yr arfer', mae 23 cam gweithredu i'w ddarparu o fewn amserlenni penodol, mae ychydig o lithriant ar 8 cam gweithredu yn unol â'r amserlenni gwreiddiol a nodwyd, oherwydd effaith Covid-19. Mae hyn wedi cyfyngu ar y rhaglen cynnal chadw Safon Ansawdd Tai Cymru, er enghraifft i waith y tu allan neu yn achos Cynllun Datblygu Lleol newydd wedi effeithio ar ymgynghoriad a gofynion casglu tystiolaeth, ond bellach mae ganddynt i gyd derfynau amser diwygiedig a chynlluniau mewn lle i'w cwblhau, mae'r gweddill dal ar y gweill i'w cyflawni o fewn y terfynau amser a gytunwyd arnynt.

4.7 Mae thema pedwar yn delio â digartrefedd yn Sir Ddinbych yn cael ei adolygu'n fwy manwl yng nghyfarfod mis Mawrth o'r SHHG, fodd bynnag mae rhai camau gweithredu ar y gweill i'w cwblhau megis:

- Caffael ar adeilad i ddarparu llety digartrefedd dros dro i deuluoedd yn Sir Ddinbych.
- Adolygu Grant Cymorth Tai i sicrhau bod lefelau gwahanol o gefnogaeth ar gael i amrywiaeth o anghenion.
- Integreiddio rhaglen Tai Yn Gyntaf i'r Llwybr Cefnogi Digartrefedd

4.8 Thema pump - Tai a chymorth i bobl ddiamddiffyn a thema chwech - Hyrwyddo a chefnogi cymunedau a fydd yn cael eu hadolygu yn y cyfarfod ym mis Mehefin 2022. Roedd y camau gweithredu a gyflawnwyd eisoes yn cynnwys:

- Cyfleuster Gofal Ychwanegol Awel y Dyffryn yn Dinbych wedi'i gwblhau

- Cynllun ‘Stepen eich drws’ wedi’i osod yn y safle adeiladu newydd yng Ngallt Melyd, yn darparu cartrefi i 4 oedolyn.
- Strategaeth Ymgysylltu Tenant wedi’i datblygu a’i gweithredu
- Gweinyddiaeth Un Llwybr Mynediad at Dai o’r bartneriaeth wedi’i adolygu

4.9 Y prif heriau a brofwyd i ddarparu’r Strategaeth wedi’u cysylltu â’r ymateb i argyfwng Covid-19. Bydd y Cynllun Datblygu Lleol angen ymgynghoriad ac ystyriaeth ar yr effaith tymor hir y pandemig ar ofynion tai. Bydd oedi i’r CDLI yn cael effaith ar waith arall sydd yn ddibynnol ar y CDLI ac argaeledd safle. Datgarboneiddio y stoc dai cymdeithasol mewn ymateb â’r newid hinsawdd, yn amodol ar ddyraniad cyllid grant ychwanegol er mwyn ei gyflawni. Mae’r newid mewn methodoleg gan Lywodraeth Cymru wedi rhwystro’r datblygiad o’r Asesiad Marchnad Dai Lleol newydd.

4.10 Gall ymddangos o’r cynllun gweithredu amgaeedig bod cynnydd yn cael ei wneud ar y Strategaeth Tai a Digartrefedd ac yn cefnogi Blaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor.

## **5. Sut mae’r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

5.1. Mae chwe thema’r Strategaeth Dai a Digartrefedd a fanylir yn **Atodiad A** yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol canlynol – tai, yr amgylchedd, pobl ifanc a chymunedau cadarn.

## **6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

6.1. Bydd costau’r prosiectau’n cael eu monitro’n agos. Bydd yr holl gostau’n cael eu cadw o fewn y gyllideb – rhai ni a’n partneriaid.

## **7. Beth yw prif gasgliadau’r Asesiad o’r Effaith ar Les?**

7.1. Cyflawnwyd Asesiad o Effaith Iles ar gyfer y Strategaeth Tai a Digartrefedd, ond nid yw’n ofynnol ar gyfer yr adroddiad hwn gan ei fod yn cyflwyno diweddariad ar gynnydd.

## **8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?**

8.1. Mae ymgynghoriad ac ymgysylltiad sylweddol wedi'u cyflawni i ddatblygu Strategaeth Tai a Digartrefedd Sir Ddinbych ac amlinellwyd yn adroddiad i'w Cyngor yn ceisio cymeradwyaeth o'r Strategaeth ym mis Rhagfyr 2020.

## **9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**

9.1. Bydd angen asesu goblygiadau cost llawn cynigion penodol sy'n cael eu datblygu fel rhan o'r Strategaeth, er mwyn sicrhau eu bod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy.

## **10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**

10.1. Mae sicrhau fod pobl yn cael eu cefnogi i fyw mewn cartrefi sydd yn bodloni eu hanghenion yn brif flaenoriaeth i'r Cyngor. Mae ystod o fecanweithiau mewn lle i fonitro cynnydd, gan gynnwys adroddiadau rheolaidd i'r Grŵp Tai a Digartrefedd Strategol ac adroddiadau pan mae'n ofynnol gan y Pwyllgor Craffu.

## **11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**

11.1. Deddf Llywodraeth Leol 2000, Deddf Tai 1985 (A8), Deddf Tai 2004 (A8), Deddf Llywodraeth Leol 2003 (A87), Deddf Tai (Cymru) 2014.

11.2. Mae pwerau'r Pwyllgor Craffu wedi'u pennu yn Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7.4.1(e) a 7.4.2(b) o Gyfansoddiad y Cyngor.